

Ziekte van Parkinson Onzichtbare gevolgen

Sonja Verstraeten
klinisch neuropsycholoog

Inhoud

Korte introductie

Onzichtbare gevolgen van de ziekte van Parkinson

- Cognitieve veranderingen
 - Emotionele veranderingen
-

Invloed op relaties

Hoe om te gaan met onzichtbare gevolgen

Onzichtbare gevolgen van de ziekte van Parkinson

- Vaak weinig over bekend
- Vaak weinig aandacht voor
- Kunnen in elke fase van de ziekte voorkomen
- Kunnen in verschillende combinaties optreden
- Verschil van patiënt tot patiënt

Onzichtbare gevolgen van de ziekte van Parkinson

Diverse onzichtbare gevolgen:

- Cognitieve veranderingen:
 - veranderingen in de manier waarop informatie verwerkt wordt
 - onder meer aandacht, geheugen en taal
- Emotionele veranderingen

Onzichtbare gevolgen van de ziekte van Parkinson

Cognitieve veranderingen

‘het komt er niet van’

‘ik moet altijd met voorstellen komen’

‘hij heeft zo veel tijd nodig’

‘hij doet het er om’

Onzichtbare gevolgen van de ziekte van Parkinson

Cognitieve veranderingen

- Concentratieproblemen
 - Geconcentreerd blijven
 - Verdelen van de aandacht
- Traagheid in denken en doen

Onzichtbare gevolgen van de ziekte van Parkinson

Cognitieve veranderingen

- Verminderd executief functioneren
 - Verminderde initiatiefname
 - Verminderde planningsvaardigheden
 - Verminderde flexibiliteit – mono modus
 - Meer chaos
 - Beperkt inzicht in de veranderingen/zichzelf overschatten
- Problemen met het inschatten van de tijd

Onzichtbare gevolgen van de ziekte van Parkinson

Cognitieve veranderingen

- Geheugenproblemen als gevolg van:
 - verminderde concentratie
 - vertraagd tempo
 - informatie niet kunnen ordenen
- Type geheugenproblemen
 - Inprenten van nieuwe informatie
 - Volgorde van gebeurtenissen in tijd

Onzichtbare gevolgen van de ziekte van Parkinson

Cognitieve veranderingen

Conclusie: het tempo van denken en doen vertraagd en er ontstaan problemen in de executieve functies.

→ Als gevolg hiervan blijft een actie vaak uit,
het startsignaal gaat als het ware niet af.

Onzichtbare gevolgen van de ziekte van Parkinson

Cognitieve veranderingen

Net zoals de motorische veranderingen kunnen de cognitieve veranderingen ook toenemen in de loop van de tijd.

→ 1 op de 3 Parkinson patiënten ontwikkeld het beeld van een dementie*

*Hanagasi, H.A., Tufekcioglu, Z., & Emre, M. Dementia in Parkinson's disease. Journal of Neurological Sciences, 2017, 15:374, 26-31

Onzichtbare gevolgen van de ziekte van Parkinson

Cognitieve veranderingen

- 5 jaar na de diagnose heeft 15 tot 20% van de patiënten dementie ontwikkeld
- 10 jaar na de diagnose heeft ongeveer 46% van de patiënten dementie ontwikkeld
- meer dan 10 jaar na de diagnose zal het grootste deel van de patiënten op een dementie ontwikkelen*

* Koros, C., Stefanis, L., & Scarmeas, N. Parkinsonism and dementia. Journal of the Neurological Sciences, 2021 (in Press).

Onzichtbare gevolgen van de ziekte van Parkinson

Cognitieve veranderingen

Wanneer spreek je van dementie?*

- aanwijzingen voor een significante cognitieve achteruitgang ten opzichte van een eerder niveau van functioneren in een of meer cognitieve domeinen.
- De cognitieve deficiënties belemmeren het zelfstandig functioneren bij alledaagse activiteiten.
- Prestaties op stoornisniveau op een neuropsychologisch onderzoek

*dementie c.q. uitgebreide neurocognitieve stoornis:

American Psychiatric Association. (2013). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed.). Amsterdam: Uitgeverij Boom.

Onzichtbare gevolgen van de ziekte van Parkinson

Cognitieve veranderingen

Indien er aanwijzingen zijn voor een lichte cognitieve achteruitgang ten opzichte van een eerder niveau van functioneren in een of meer cognitieve domeinen en de cognitieve deficiënties belemmeren het zelfstandig functioneren bij alledaagse activiteiten niet spreken we van een beperkte neurocognitieve stoornis

Onzichtbare gevolgen van de ziekte van Parkinson

Emotionele veranderingen

- Depressie
- Angst
 - Angst om te vallen
 - Sociale angst/terug getrokken zijn
- Onzekerheid en verlies van zelfvertrouwen
- Schaamte

Onzichtbare gevolgen van de ziekte van Parkinson

Invloed op relaties

- Door maskergelaat wordt er anders gereageerd
- Traagheid in denken beïnvloedt de communicatie
- Patiënt oogt afwezig ten gevolge van aandachtsproblemen
- Toename vermoeidheid / sneller overprikkeld

Onzichtbare gevolgen van de ziekte van Parkinson

Invloed op relaties

- Toename afhankelijkheid waardoor
 - relaties veranderen
 - taken verschuiven
- Afname sociale contacten
 - het is snel te veel
 - mensen haken af
- Verlies van wederkerigheid in relaties

Onzichtbare gevolgen van de ziekte van Parkinson

Hoe er mee om te gaan?

Doel → kwaliteit van leven

Dat is voor iedereen anders!

Onzichtbare gevolgen van de ziekte van Parkinson

Hoe er mee om te gaan?

- Blijf met elkaar in gesprek
 - Neem de tijd
 - Stel korte en duidelijke vragen
 - Heb oog voor vermoeidheid / overprikkeling
 - Help waar nodig informatie te ordenen
- Probeer stress te vermijden
- Zoek activiteiten die nog lukken
- Wees open over wat er aan de hand is en zoek steun

Onzichtbare gevolgen van de ziekte van Parkinson

Hoe er mee om te gaan?

Tenslotte

- Blijf onder de mensen komen / vermijdt die geraniums!
- Blijf in beweging
- Luister muziek

Vragen?

